

קבצי הערות התמימים ואנ"ש בלקו"ש חלק י"ט שיחה א' לפרשת תצא

קובץ הערות התמימים ואנ"ש 770 גליון עז (תשל"ח)

ב. א) בלקו"ש תצא ש.ז. מבאר בסיום מס' חולין שר' יעקב ס"ל שכר מצות בהאי עלמא ליכא ומעשה חזא בבן שאמר לו אביו עלה לבירה והבא לי גוזלות ועלה ושלח את האם ולקח את הבנים ובחזרתו נפל ומת היכן אריכות ימיו וכו'. ומבאר בשיחה בס"ז מה שר' יעקב מביא ומפרש שהמעשה דחזא הי' גם בקיום מצות כבוד או"א, כי במצות שילוח הקן לבד מאחר שהיא מצוה שבין אדם למקום כמבואר לעיל בשיחה ועיקר ענינה הוא בעצם פעולת המצוה לכן אם היתה כוונה הפכית שלא לקיים המצוה הרי לא קיים המצוה, וע"כ מנפל ומת במצות שילוח הקן לבד איך ראי' כי אפ"ל שעשה את המצוה בכוונה הפכית. משא"כ בכבוד או"א שהיא מצוה שבין אדם לחבירו שבו נוגע בעיקר תועלת הפעולה – הנפעל, שהאב יקבל הגוזלות ואין נוגע בזה הכוונה, וע"ד במצות צדקה שהמאבד סלע, ומצאה עני שקיים מצות צדקה, וא"כ אפילו בכוונה הפכית ג"כ קיים המצוה, לכן מנפל ומת במצות כבוד או"א מזה מוכח ששכר מצוות בהאי עלמא ליכא (וגם במצוות שבין אדם לחבירו). ע"כ בנוגע לעניננו.

ולכאו' יש להבין דמאחר דמבאר שבמצות כבוד או"א העיקר הוא הנפעל תוצאת המצוה (ומטעם זה קיים המצוה גם אם מעשה המצוה הייתה בכוונה הפכית), א"כ אדרבה קשה יותר איך יכול ר' יעקב להוכיח מהמעשה שהי' בכבוד או"א ששכר מצוות בהאי עלמא ליכא הרי שם בשעה שמת עדיין לא הביא את הגוזלות לאביו, ומאחר שהעיקר הוא הנפעל א"כ כל זמן שלא הביא את הגוזלות הרי לכאו' לא קיים עדיין את המצוה?

ובשיחה שם בסעי' יו"ד מבאר שהרמב"ם פסק כסתם משנה במס' פאה וסתם משנה במס' חולין שרק במצוות שבין אדם למקום שכר מצוות בהאי עלמא ליכא, ודלא כר' יעקב, וכותב ע"ז בהע' 66 כי י"ל דהרמב"ם ג"כ למד דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא מזה דר"י מעשה חזא, אבל ס"ל דאין מהמעשה הוכחה לכבוד או"א (שהיא בין אדם לחבירו) כי י"ל דלא הי' בדעתו להביא הגוזלות לאביו רק לקחן לצורך עצמו (ור"י ס"ל שמעשיו מוכיחין וכו') כמ"ש בפנ"י קדושינן שם. ואח"כ מביא בהע' בחצאי מוסגר מ"ש במעשה רוקח סוף חולין דעדיין לא קיים מצות כבוד או"א דזה שהלך להביא גוזלות הוא רק הכשר מצוה. ע"כ. וזהו ע"ד הנ"ל דבמצות כבוד או"א העיקר הוא הנפעל ולא הפועל ולכן אין להוכיח מהמעשה חזא. א"כ יש להבין לשיטת ר"י איך מוכיח מהמעשה חזא, וכנ"ל. וע"ע בענין זה בחת"ס סוף חולין המצויין בהע' שם.

*

*

*

ב) שם בשיחה בהע' 15 ז"ל: עי"ז שהמאורע הי' בשילוח הקן – יתורץ מה שיש להקשות למה הוצרך ר"י ל"מעשה חזא"

(שבלתי רגיל בש"ס) להוכיח דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, הרי מוכח הוא, מזה שיש צדיק ורע לו רשע וטוב לו (ראה ברכות ז, א).

אלא שבזה י"ל "זיל בתר רובא" (חולין יא, א) אבל כשמעשה חזא בקיום מצות שילוח הקן שבה נאמר "כי יקרא" פרט למזומן (שם קלט, א. ספרי ופרש"י עה"פ), ובענין של מקרה (דבר בלתי רגיל) אין שייך לומר רוב ומיעוט עכ"ל.

והנה בהמשך השיחה (בסעי' ו-ז) מבאר מה שר' יצחק הוצרך להביא שהמעשה חזא גם בכבוד או"א ואין מספיק אילו הי' אומר רק בשילוח הקן, כי שילוח הקן היא ממצוות שביין אדם למקום (לכ"ד) ור"י רוצה להוכיח שגם במצוות שביין אדם לחבירו כבמצות כבוד או"א שכר מצוות בהאי עלמא ליכא, ודלא כס"ל להמשנה דרק במצוות שביין אדם למקום שכר מצוות בהאי עלמא ליכא. ע"כ. ולכאן לפי הנ"ל בהערה לכאן עדיין קשה איך מוכיח ר"י שבמצוות שביין אדם לחבירו שכר מצוות בהאי עלמא ליכא מהמעשה דחזא במצוות כבוד או"א הרי שם אפ"ל שזה הי' מהמיעוט וכהא דמצינו שיש צדיק ורע לו רשע וטוב לו אבל עפ"י רוב שכר מצוות בהאי עלמא איכא, וכמבואר בהערה, ומשילוח הקן אין להוכיח דהיא הרי ממצוות שביין אדם למקום, ומהי ההוכחה מהמעשה דחזא לחלוק על המשנה. ויל"ע.

א' מהת'
תות"ל - 770

קובץ הנ"ל גליון עח

ו. א) בגליון הערה"ת א' (עז) בס"ב, מק' א' מהת' בשאלה הב' *) בהמבואר בליקוט תצא תשל"ז בביאור הגמרא בסיום מס' חולין שר"י מוכיח ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא ממעשה שחזא בבן שעלה לבירה להביא גוזלות לאביו ושלח את האם ולקח את הבנים ובחזרתו נפל ומת היכן אריכות ימיו וכו', ומסביר בשיחה בס"ז מה שהוצרך להביא שהמעשה דחזא הי' גם בכבוד או"א ואין מספיק להביא רק משילוח הקן, כי בשילוח הקן העיקר היא פעולת המצוה (עי' בשיחה באריכות וכשיש לו כוונה הפכית לא קיים המצוה, לכן משילוח הקן - לבד -

לבד איך להוכיח כי י"ל שהיתה לו כוונה הפכית שלא לקיים המצוה, אבל במצות כבוד או"א העיקר הוא התוצאה הנפעל וגם אם היתה לו כוונה הפכית ג"כ קיים המצוה, ולכך עיקר הראי' ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא היא מכבוד או"א, וע"כ מוכרח שלא רק בקיום מצוות שבין אדם למקום (כשילוח הקץ - עי' בשיחה) שכר מצוה בהאי עלמא ליכא אלא גם במצוות שבין אדם לחבירו כבמצות כבוד או"א. ע"כ.

וע"ז שואל בגליון מהמבואר בתחילת השיחה בהע' 15 דר"י מוכרח להוכיח דמעשה חזא במצות שילוח הקץ, כי שילוח הקץ הוא דבר בלתי רגיל ואיך לומר בזה דליזל בתר רובא, אבל אם לא הי' מביא ממצות שילוח הקץ לא הי' יכול להוכיח דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא מזה שיש צדיק ורע לו רשע וטוב לו, דבזה י"ל זיל בתר רובא ע"כ, וע"ש בארוכה. ולפי"ז איך מוכיח מהמעשה שחזא בכבוד או"א דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא הרי מהמצוה דכבוד או"א אפשר לומר בזה זיל בתר רובא, ומשילוח הקץ איך להוכיח (גם למצוות שבין אדם למקום) כי אפשר היתה לו כוונה הפכית. עכתו"ד.

14708/2018

ולכאורה אפשר להקשות יותר, דבהערה 66 מבאר די"ל דגם הרמב"ם וכו' דפליג וס"ל שרק בבין אדם למקום שכר מצוה בהאי עלמא ליכא ג"כ מוכיח זה מהמעשה חזא אבל מ"מ ס"ל דאיך מזה הוכחה לכבוד או"א, ומביא ע"ז ב"ה הסברות. ולכאוף הי' לו לכה"פ להביא הסבר זה להרמב"ם, דלכבוד או"א איך הוכחה מהמעשה שחזה ר"י, די"ל בזה זיל בתר רוב (משא"כ בשילוח הקץ שהוא מקרה בלתי רגיל וכו' כמבואר בהערה 15).

ומזה מובן דלא רק שאיך מזה קושי' לר"י אלא שגם אינו הסבר להרמב"ם.

ואולי אפשר לומר דפירכא זו, זיל בתר רוב, זהו רק על מה שמדובר בהערה 15 דא"א ללמוד דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא רק מזה שיש צדיק ורע לו כו', די"ל זיל בתר רובא ואל תחדש דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא.

אבל כשרוצים להוכיח מהמעשה שחזא ר"י דמ"ש למען יטב לך ולמען יאריכון ימיך, בשילוח הקץ ובכבוד או"א, הכוונה לעוה"ב, איך להקשות דבכבוד או"א איך להוכיח, מהמעשה שחזא ר"י, משום די"ל בזה זיל בתר רובא, דמכיון דלמען יטב לך והארכת ימים שכתוב בשילוח הקץ מדובר על על כל אחד ואחד ולא על הרוב (כמבואר בהערה 15 דבשילוח הקץ לא שייך רוב ומיעוט) כמו"כ נלמד בפשטות דלמען יאריכון ימיך ולמען יטב לך שכתוב בכבוד או"א מדובר על כל אחד ואחד ולא רק על הרוב. ולכך כשנפל ומת כשקיים מצות כבוד

או"א מוכח דהפי" דלמען יאריכוך ימיך הוא ליום שכולו ארוך, דאילו קאי על עוה"ז לא הי' יכול להיות גם מקרה אחד דנפל ומת. והמבואר בהע" 15 הוא בנוגע להוכיח מזה שיש צו"ק ורע לו רשע וטוב לו.

*

*

*

ב) צ"ל מה שמסביר בהערה 66 די"ל דגם הרמב"ם ס"ל דמהמעשה שחזא ר"י ישנו הוכחה דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, אבל אי"ז הוכחה רק לשילוח הקן ולא לכבוד או"א ע"ש, וצ"ל לפי המבואר באות ז' דמשילוח הקן (לבד) איך להוכיח דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, דאפשר דהיתה לו כוונה הפכית ולא קיים המצוה, וא"כ איך אפשר לומר דהרמב"ם ס"ל דמהמעשה ישנו הוכחה רק לשילוח הקן.

ואף שאפשר לכאור' לומר דמ"ש באות ז' אינו להרמב"ם לפי מ"ש באות ה' (מהמו"נ, מובא בהערה 31 ועייך הערה 44) דבשילוח הקן ישנו טעמים של רחמים. ומכיון שהמצוה היא הרחמנות על האם לכך גם כשיש לו כוונה הפכית קיים המצוה, ושפיר אפשר להוכיח משילוח הקן.

אבל עייך הע' 49 וז"ל: ויל"ע לדעת הסוברים שמטעם המצוה הוא מצד רחמנות שבאם כיון לרחמי האם ולא לקיים המצוה ג"כ נחשב קיום מצוה. - אלא שעפ"ז י"ל יתרה מזו שאפילו לא כיון כלל ואפילו הפריחה שלא במתכוון ואינו יודע מזה - קיים המצוה, וע"ד מאבד סלע כו' בצדקה. ולכאור' חידוש גדול הוא ולא אשתמיט בשום מקום (שראיתי) לומר זה. עכ"ל (*).

הרב יוסף ע. כהן - דיטרויט

- שונות -

(* הנה מפורש בשיחה בהערות 31, 44, *47, 49, שלהרמב"ם ודעמי' מצות שילוח הקן היא ע"ד מצוה שביך אדם לחבירו, ועפי"ז מבאר בהערה 49 שלשיטת הרמב"ם גם אם היתה לו כוונה הפכית שלא לקיים המצוה ג"כ קיים המצוה, אלא שמסתפק אם צריך מ"מ לכוון לרחמי האם או שגם כשהפריחה שלא במתכוון כלל ג"כ קיים המצוה. אבל עכ"פ לשיטת הרמב"ם כשכיון לרחמי האם גם אם כוון שלא לקיים המצוה, נחקימה המצוה. ולפי"ז פשוט ההוכחה מהמעשה דחזא ר"י בשילוח הקן דשכר מצוות בהאי עלמא ליכא, שהרי ראו איך שהבן שילח את האם ולקח את הבנים, ובודאי שבמעשהו ששילח את האם מעשיו מוכיחין שעשה במתכוון (לכה"פ לרחמי האם), ובמילא הרי קיים את המצוה, לדעת הרמב"ם ושאר ראשונים. וק"ל. המערכת.

בענין מצוות צריכות כוונה (כיבוד או"א, הינוך כו'): :

א. איתא בר"ן פרק ד' דר"ה דף לב, וז"ל: מוכח בגמ' דאפי' למ"ד תוקע לשיר יצא, מתעסק לא יצא, וטעמא דמלתא, משום דתוקע לשיר מתכוין מיהת לעשות תקיעה כהלכתה, מה שאין כן במתעסק, עוד י"ל דתוקע לשיר כיון שאינו מכין לשום מצוה יצא למ"ד מצוות אין צריכות כוונה, אבל במתעסק כיון שכבר הוא מכין למצוה, דהיינו לחנך התינוקות, אותה כוונה מעכבת מצוה אחרת שלא תחול, דומיא דמאי דאסקינא בשמעתא קמייתא דזבחים (ג.), דבת מינה מחריב, דלאו בת מינה לא מחריב לה עכ"ל.

ובטורי אבן על מס' ר"ה, השיג על הר"ן, דלא דמי לקדשים, דאמרינן דאינה מחריב בה, דהתם קאי בחטאת ששחטה לשם עולה פסולה, ולשם חולין כשרה, משום דעולה שהיא קדשים כמותה מחריב בה, משום שאי אפשר לקרבן שיהא עולה וחטאת, אבל מתעסק, אם מכוון למצות הינוך, אמאי מעכב למצות שופר לחול שלא יצא ידי חובתו, הא אפשר לשתי מצוות אלו לחול שתייהן, שחאה תקיעה זו לשם תקיעה, ולחינוך, ואין זה סותר לזה כחטאת ועולה עיי"ש.

ועוד הוסיף להקשות ממשנה מפורשת בברכות (דף יג) דהי' קורא בתורה והגיע זמן המקרא אם כוון לבו יצא, ואם לא לא יצא, ופריך שם הגמ' ש"מ מצוות צריכות כוונה, כיון דקתני דווקא אם כיוון לבו, ומאי קושיא, שא"ה דכבר הוא מכוון למצוה אחרת, לקרא בתורה, ואותה כוונה מעכבת מצוה אחרת מלחול, ועיי"ש שדוחה בזה דברי הר"ן, ועיין בשו"ת רמ"ש (סי' י') שתי' על קושיא זו מדקתני סתמא הי' קורא בתורה משמע דאף אם לא הי' מבין כלל מה שלומד, ואין כאן מצות לימוד כלל, וקתני אם כוון לבו יצא, אבל עיין שו"ע אדה"ז הל' ת"ת (פ"ב סי' י"ב) וכן משמע מדברי המג"א (או"ח סי' נ' ס"ק ב') דבתשב"כ אף אם אינו מבין מה שהוא קורא מקיים מצוות ת"ת.

ב. ואולי אפ"ל בזה: בלקו"ש ח"ד פ' תצא, מקשה למ"ד מצות אין צריכות כוונה, דא"כ למה באינו מתכוון לעבירה (עם על הפעולה) אינו עובר על איסור, ומאי שנא? ומבאר בזה דהטעם דאין צריך כוונה במצוה משום דבתחלת היום מתקשר כל יהודי עצמו עם הקב"ה באמירת מודה אני, וגם מי שאינו אומר בפועל, מ"מ בפנימיות נפשו יש לו רצון לעשות טוב כמצות הבורא, א"כ כשמקיים איזה מצוה, אף שאין אצלו הכוונה בפועל, מ"מ החיבור עם הקב"ה בתחלת היום נמשך גם ממעשה המצוה, ובדוגמת המבואר

בקדושי^{הקדושה}ן (דף מ, א) דבעסוקים באותו ענין אין צריך בשעת נתינת הכסף אמירה לשם קדושי^{הקדושה}ן, אבל כ"ה רק בנוגע למצוה, אבל בנוגע לעבירה כ"ז שאינו מתכוון אינה עבירה. כי — א) בהמעשה חסר הנפש לעשותה לעבירה, ב) עוד יותר — כי ע"י אמירתו בבוקר מודה אני, וכדומה, הרי יש לו כוונה הפכית מענין העבירה, וע"ד מה שהכל מודים (גם להדיעה דמצות אין צריכות כוונה) דאם יש לו כוונה הפכית מענין המצוה, שמכוון בפירוש שלא לצאת, אז אינו יוצא המצוה (שו"ע אדה"ז סתפ"ט, סי"ב) וכן הוא גם בנוגע לכוונה הפכית דעבירה.

ועפ"ז י"ל, דתוקע לשיר כיון שאינו מתכוון לשום מצוה יצא למ"ד מצות אין צריכות כוונה, כי מתחלת היום יש לו קשר עם המצוה כנ"ל; משא"כ במתעסק כיון שכבר הוא מכוון למצוה אחרת (לחנך התינוק) הנה אותה הכוונה מעכבת מצוה אחרת שלא תחול, כי י"ל שכוונה זו היא בדוגמא להמכוון בפירוש שלא לצאת בתק"ש, וכדלקמן.

קיי"ל בסוטה (דף ח, א) דאין עושין מצוות חבילות חבילות. ובשו"ת כתב סופר או"ח סי' קל"ט מבואר מתוך השקלא וטריא שם דאף בעושה שתי המצות במעשה אחת איכא להאי דינא דאין עושין חבילות.

ועפ"ז — אף שבדיעבד אם עשה מצוות חבילות יצא, מ"מ כיון שאם יקיים שתי המצוות (חינוך ותק"ש) ה"ל מצוות חבילות, א"כ כשמתכוון בשביל חינוך הו"ל כאילו כיוון בפירוש שלא לצאת בתק"ש, ולכן ס"ל להר"ן שלא יצא.

ג. ובוזה יובן מה שמביא הר"ן דוגמא מזבחים דבת מינה מחריב דכאשר שחט חטאת לשם עולה, הנה מכיון שא"א שיהא עולה וחטאת, לכן הו"ל כוונה הפכית מהקרבתו, וכאילו כיוון בפירוש שלא לצאת בקרבן זה, ולכן פסולה.

ולפ"ז יתיישב בפשטות מה שהקשה מברכות: דכיון שקאי למ"ד מצות אין צריכות כוונה הרי אין כאן כוונה למצות אחרת (לקרוא בתורה), כי י"ל שגם כוונה זו לא כיוון, כי מצות אין צריכות כוונה, וממילא אין שום כוונה לעכב מצוה אחרת מלחול. — ובדיעבד הרי עושין מצות חבילות כנ"ל, ולכן, מזה שקתני אם כוון לבו דוקא אז יצא ש"מ דמצות צריכות כוונה.

ואם הביאור בדברי הר"ן הנ"ל מתאים, י"ל שכל הנ"ל אינו בכל המצות, וכדלקמן.

ד. מבואר בלקו"ש פ' תצא תשל"ז, שיש ב' סוגי מצות: (א) מצות בין אדם למקום שעיקר ענינה הוא עצם פעולת המצוה, דוגמא לדבר שילוח הקן, ואז אם כוון כוונה הפכית לא יצא. (ב) מצות שבין אדם לחבירו, שבזה נוגע (בעיקר) תועלת הפעולה, דוגמא לדבר כבוד או"א, שבזה נוגע שלהאב יגיע הדבר, ועד"ז במצות הצדקה שבזה נוגע שלהעני יגיע הצדקה, שבזה אינו נוגע כלל הכוונה וגם אם כוון כוונה הפכית יצא. עיי"ש בארוכה.

ועפ"י הנ"ל בכוונת דברי הר"ן דמתעסק לא יצא כי יש לו כוונה הפכית, נמצא דבמצות שבין אדם לחבירו אי"ז חסרון.

קובץ הערות התמימים ואנ"ש סיאטעל גליון י (תשל"ט)

ו. בליקוט לפ' תצא תשל"ז סי"א כ": "עס איז דאך א שאלה ווי אזוי מעג שעכטן א בהמה כו", מ' איז דאך מצער א בע"ח אן איסור מדאורייתא?"

ובהערה 69: ראה רמב"ם הלכות תפלה שם "לא הי' מתיר להם שחיטה כל עיקר". ועד"ז בפהמ"ש ברכות שם. רמב"ן בפרשתנו עה"פ. שו"ע אדה"ז הל' עוברי דרכים וצער בע"ח ס"ד. וראה מו"נ ח"ג פמ"ח. וראה שם ספי"ז. "עכ"ל, ובלקו"ש ח"ד (ע" 1112) מציין גם למ"ש החינוך במצוה תנא: "ועוד נאמר בטעם השחיטה מן הצואר ובסכין בדוק כדי שלא נצער בעלי החיים יותר מדאי". דמכל מ"מ אלו מוכח שיש צער בע"ח בשחיטה, עיי"ש.

והנה הנו"ב (מהדו"ק חיו"ד סי' פג. מהדו"ת חיו"ד סי' י') מוכיח שצער בע"ח הוא דוקא כשמצער הבע"ח אבל כשממית הבע"ח ליכא צער בע"ח. והביא ראי' מחולין (ז, ב) בהעובדא דר' פנחס בן יאיר בכודנייתא חיוורתא דרבי, שאמר לו עקרנא להו איכא צער בע"ח, ולבסוף אמר קסלינא להו - ש"מ שבמיתה ליכא משום צער בע"ח.

ועפ"ז צריך להבין בנדו"ד אמאי יש צער בע"ח בשחיטה? *

א" מהת'

(*) ראה שו"ת שואל ומשיב מהדו"ת ח"ג סס"ה שדחה הראי' מחולין, וגם שנעלם מהנו"ב דברי החינוך (הנ"ל). עיי"ש. וראה גם שד"ח מערכת צער בע"ח. ואכמ"ל. המערכת.

קובץ הערות התמימים ואנ"ש מאריסטאון גליון שפו (תשמ"ה)

א. בלקו"ש חי"ט שיחה (א) לפר' תצא ס"ג ע' 198 כותב וז"ל:

וועט מאן דאס פארשטיין די קושיא: פארוואס דארף ר"י בריינגען א ראיה אז "שכר מצות בהאי עלמא ליכא" סיי ביי מצות כיבוד אב ואם סיי ביי שילוח הקן, און ס'איז ניט גענוג צו זאגן דאס ביי איינער פון זיי, און כאטש אז ר' יעקב מעשה חזא". וואס האט פאסירט ווען מאן האט מקיים געווען ביידע מצות - קען מען אויך אין דעם גופא פרעגן: פארוואס איז נוטיק צו מדגיש זיין אין דער מעשה, אז דאס האט געטראפן ווען ער האט מקיים געווען ביידע מצות, ווען ער וואלט דא דערמאנט געווארן נאר דעם קיום מצות שילוח הקן אליין וואלט דאך אויך געווען א ראי' אז שכר מצוה בהאי עלמא ליכא ובהע' 16 כותב להעיר שבתוספתא שם הוכא מאמר ר"י רק בנוגע לשילוח הקן עכ"ל. 17/08/2018

ואאפ"ל הא דנקט ר' יעקב בעובדא הנ"ל גם מצות כיבוד אב ואם (ולא רק שילוח הקן) עפ"י שיטת התנחומא (הכא) "מעשה באחד שעלה לראש האילן לקיים מצות שילוח הקן ונפל ומת לפי שנא" "כי יקרא קן ציפור לפניך בדרך" לא שתראה אותן בראש האילנות" - וא"כ ה"ק להו ר"י לחכמים אפי' אי סבירא להו כשיטת התנחומא דמצות שילוח הקן נוהגת רק בדרך וממילא לא קיים מצות שילוח הקן מ"מ משום מצות כיבוד אב ואם הי"ל להנצל, אלא וודאי למען יאריכוך ימיך בעולם שכולו ארוך, ולמען ייטב לך לעולם שכולו טוב. אוצר החכמה

שמואל לאופר

ד. בלקו"ש חל"ט פרשת תצא (א') כתב בסעיף ה' וז"ל "די משנה זאגט "האומר על קן צפור יגיעו רחמין וכו' משתקין אותו" פון דעם גופא איז פארשטאנדיק אז שילוח הקן איז א זאך וואס מאנט זיך מצד רחמים ושכל וכו' און ווילבאלד אז לטהר את המצורע איז אויך א מצוה וואס איז פארבונדען מיט רחמים - אויפן אדם גדול שלום שבין איש לאשתו שהרי אמרה תורה וכו' אסור וכו' איז בשעת די בלידע מצוות קומען צוזאמען איז דאך עפ"י דין רחמנות על האדם דוחה רחמנות אויף א בעל חי וכו' עכ"ל.

ואינו מובן דאיך אפשר להסביר זאת בגמ' בתור קס"ד (עכ"פ) דהא דהגמ' ס"ל דעשה דידיה ידחה עשה דשילוח הקן, מכיון ששניהם קשורים עם רחמים, ועפ"י דין רחמי אדם קודמין לרחמי בהמה (שהרי אין חוששין לצערם) והרי בגמ' כתוב להדיא דהטעם להסד"א שעשה ידחה עשה הוא בגלל שגדול השלום שבין איש לאשתו בלבד ואי אפשר לומר שענין הרחמים הוא מתבטא ב"תנועה" של גדול השלום וכו' שאסור וכו' שהרי א"כ נמצא שאין חשוב כ"כ ענין השלום כפי שכתוב בגמ' כי אם ענין הרחמים, וזה שלא כפי שכ' בגמ' דהטעם הוא מצד גדול השלום, ואצלי צריך עיון.

ועוד יש לעיין בהא דכ' בהמשך השיחה שח וז"ל "און דאס לערנט מען אפ פון פסוק, אז מדארף באלד מקיים זיין מצוות שילוח הקן, און דער טעם ל"ל ע"ד ווי די גמרא זאגט. לגבי דער מצוה "עזוב תעזוב עמו" - "אוהב לפרוק ושונא לטעון מצוה בשונא כדי לכופ את יצרו" און עד"ז וכו' בנדו"ד כדי לכופ את יצרו, ד.ה. זיין מדת הרחמים דארף ער גלייך מקיים זיין מצות שילוח הקן".

ולכאן צלה"ב דמה הדמיון בין המקרה דשונא לטעון משום לכופ את יצרו למקרה דידן, דאפשר לחלק דדווקא גבי שונא לטעון חידשה התורה שבשביל הטעם דכדי לכופ את יצרו עבדינן היפך הסדר הרגיל, דע"ד הרגיל, קודמת הפריקה לטעינה וכאן הקדימה התורה את הטעינה בשונא, וזאת בכדע שיעקר ממנו את תנועת השינאה שקיימת בו, ולכן התורה שינתה מהסדר הרגיל אבל בנדו"ד דאיכא עשה של שילוח הקן ואיכא עשה של מצורע הרי בכה"ג אינו מודגש כלל התנועה של לכופ את יצרו, שהרי לכתחילה לא היה כאן שינאה כלפי מישהו (ואדרבא בזה גופא

אמרה תורה דרחמי אדם עדיפלי) וא"כ מי לימר דבכה"ג חידשה
התורה דעשה לא ידחה עשה וצ"ע.

קובץ הערות וביאורים אהלי תורה גליון תריח (תשנ"ב)

כיבוד או"א בין אדם למקום ובין אדם לחבירו

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
≈ ר"מ בישיבה ≈

בלקו"ש פי יתרו (סעי' ו') כתב וז"ל: ומכל הנ"ל נמצא,
שבכבוד אב ואם יש שני גדרים וענינים: (א) מצוה שכלית, והוא
ענין שבין אדם לחבירו (אם מצד ענין של הכרת הטוב על כל מה
שהשפיעו אביו ואמו אליו וגידולו וחינוכו, או גדר של פריעת
חוב כדאיתא בירושלמי), (ב) גדר של בין אדם למקום, דכיון
שהאב "משתתף ביצירתו" הרי כיבוד או"א הוא "כבוד הא-ל",
עכ"ל.

ויש להעיר בהא דחולין קמב,א וקידושין כט,ב, דמבואר שם
דרי' יעקב אומר דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא אפילו במצות אלו
שמתן שכרה כתוב בצדה כמו בכיבוד אב ואם ושילוח הקן, הרי
שאמר לו אביו עלה לבירה והבא לי גוזלות ועלה ושלח את האם
ולקרה את הבנים ובחזרתו נפל ומת היכן אריכות ימיו של זה
והיכן טובתו של זה אלא למען יאריכון ימך בעולם שכולו ארוך
וכו' ודלמא לאו הכי הוה, רב יעקב מעשה חזא וכו' עיי"ש.

ובלקו"ש חיי"ט פי תצא (א) מקשה דלמה צריך להביא הראי' הן
ממצות שילוח הקן והן ממצות כיבוד אב ולא מספיק להביא ראי'
באחד מהם, ואף דרי' יעקב מעשה חזא באופן זה, מ"מ גם בזה יש
להקשות למה נוגע להדגיש בהמעשה שהי' מקיים ב' המצוות, דהרי
גם אם הי' מזכיר שהי' מקיים מצות שילוח הקן לבד הי' ראי'
מזה דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא? וממשיך שם לבאר דמצוות
שילוח הקן היא מצוה שבין אדם למקום, משא"כ כיבוד אב היא
מצוה שבין אדם לחבירו, דלפי"ז מובן שהוצרך להוסיף בהראי'
בהא ד"נפל ומת"י שהי' לא רק במצות שילוח הקן שהיא בין אדם
למקום אלא גם במצוות כיבוד אב שהיא בין אדם לחבירו, כי
הראי' היא דוקא ממצוות כיבוד אב ואב.

והביאור בזה, דמצות שילוח הקן כיון שהיא מצוה שבין אדם
למקום ועיקר ענינה היא עצם פעולת המצוה, לכן יכול כוונה

הפכית (הכוונה שלא לקיים המצוה) לגרום שאין זה קיום מצוה, ובמילא ליכא ראיי מהא דנפל ומת בשילוח הקן מצ"ע, דאפשר שעשה המצוה בכוונה הפכית, ולכן לא היי כאן קיום מצוה, משא"כ בכיבוד אב ואם כיון שהיא מצוה שבין אדם לחבירו, דבזה נוגע (בעיקר) **תועלת הפעולה**, שהאב יקבל את הגוזלות, במילא אינו נוגע בזה כוונתו, דאפילו אם היי לו כוונה הפכית מ"מ קיים בזה מצוות כיבוד אב, [וע"ד דמצינו במצוות צדקה שהיא בין אדם לחבירו דאפילו אם אבד סלע ומצא עני ונתפרנס בה מעלה עליו הכתוב כאילו זכה וכו' דאף שלא היי לו כוונה כלל מ"מ כיון דסו"ס קיבל העני הסלע ונתפרנס בה שפיר קיים מצוות צדקה, ועד"ז הוא בכיבוד אב ואם ושאר מצוות שבין אדם לחבירו], ולכן רק מכיבוד אב יש ראיי דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא עי"ש.

והנה לפי המבואר בהשיחה כאן דבמצוות כיבוד אב יש גם גדר שבין אדם למקום כנ"ל שהוא "כבוד הא-ל", וא"כ לכאורה קיום ענין זה דבין אדם למקום הוא רק כשאין לו כוונה הפכית, כמו בשאר המצוות שבין אדם למקום, וא"כ אכתי יש להקשות דמהו הראיי אפילו מכיבוד אב דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, דילמא הא דכתוב שם מתן שכרה היי קאי רק אם קיים המצוה בשלימות בכל הפרטים, הן הענין דבין אדם לחבירו והן הענין דבין אדם למקום, אבל כאן שלא היי קיום החלק דבין אדם למקום לא קאי ע"ז מתן השכר הכתוב בצדה, וא"כ לכאורה שוב ליכא הכרח דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא?

ועיי גם בשו"ת עונג יו"ט סי' י"ט (מובא בהערה 56 שם) שהקשה כעין קושיא הנ"ל לפי הרי"ש (המובא ברבינו יונה ברכות יב,א) דאפיי למ"ד דמצוות אי"צ כוונה אם מכוון להיפוך לא יצא, דלפ"ז מהו בכלל הראיי דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא מהא דנפל ומת וכו' ודילמא כוון להיפוך, ובמילא לא קיים שום מצוה? ותירץ שם דמתי אמרינן דאם מכוון שלא לצאת אינו יוצא, רק במצוות אלו שיש שיעור לקיומה כמו מצה ולולב ושופר בזה מהני מחשבתו לסתור המצוה, דהא אין באכילת מצת מצוה כ"א פ"א וכיון שאינו רוצה להוציא יד"ח היי דומה כמו שאוכל אחר שאכל כזית המצה וכו' משא"כ כיבוד או"א ושילוח הקן שאין שיעור לקיום מצותן וכל אימת שעושה אותן יש בהם קיום המצוה אין כח במחשבתו שחישב שלא לשם מצוה לסתור ולבטל כח המצוה ומאילוי הוה מצוה, ובמילא לא קשה דילמא כוון להיפוך כיון

דגם אז יוצא מצוות אלו עיי"ש. (ולכאורה יליע דהרי בברכות שם זה מובא לגבי ברכות הנהנין שהוי"ע תמיד) דלפייז לא קשה כנייל כיון דגם בהחלק של בין אדם למקום שבכיבוד או"א יוצא בלי כוונה, אבל בהערה שם מקשה עייז דלא שייך לומר שקיים מצוה היפוך כוונתו עיי"ש, וגם דאכתי קשה לפי הביאור שבהשיחה

21/08/2018

ובאמת גם במצוות שהן "בין אדם למקום" מצינו שישנם מצוות שהתוצאה הוא העיקר ולא גוף הפעולה ולדוגמא במצוות תשביתו שחקרו באחרונים אם המצוה היא בגוף ההשבתה או במה שהחמץ הוא מושבת, דאי נימא שהמצוה היא התוצאה אפילו אם לא כוון יצא, וראה בסי אמרי בינה או"ח סי' י"ד, וכן בלקו"ש שם בפי תצא בהערה 51 הביא ממלא הרועים (עי מצות צריכות כוונה אות ט') דבמילה שהמצוה היא הסרת הערלה לכו"ע אם לא כוון יצא וכו', ולפייז לכאורה גם בנדו"ד בכיבוד אב י"ל כן דגם החלק שבין אדם למקום נתקיים משום שהעיקר הוא התוצאה.

אבל יש לחלק כי במילה ותשביתו וכו' אף שהן מצוות שבין אדם למקום, מ"מ זה גופא הוה המצוה התוצאה, וכיון שישנה התוצאה קיים מצוותו, אבל כאן בעניננו שהוא "כבוד הא-ל", הרי אם צדקת מה תתן לו וגו', והעיקר הוא מצד האדם שהוא יתן כבוד לא—ל, היינו דאין התוצאה כאן העיקר אלא עצם הפעולה שהאדם נותן כבוד לה', ובמילא מצד גדר זה צ"ל דאם כוון להיפוך לא יצא, ודומה למ"ש הגר"י ענגל באתוון דאורייתא כלל י"ג לגבי אונס במצוה דבמצוות שהן בין אדם למקום דאם צדקת מה תתן כו' אם הוא אונס אינו בר חיובא כלל, משא"כ במצוות שבין אדם לחבירו שהעיקר הוא התוצאה שחבירו מקבל, שם גם באונס הי"ז בר חיובא אלא שאינו יכול לקיים את חיובו עיי"ש, ואכתי יליע בזה.

אב שאמר לא בעינא

ב) עוד יש להעיר בהך דב"מ לב,א, דילפינן מקרא דאם צוהו אביו לעבור על ד"ת לא ישמע לו, ובגמ' שם פריך טעמא דכתב רחמנא את שבתותי תשמורו, הא לאו הכי הוי"א צייתי ליה, ואמאי האי עשה והאי ל"ת ועשה, ולא אתי עשה ודוחה ל"ת ועשה ומתרץ איצטריך סד"א הואיל והוקש כבודם לכבודו של מקום הילכך לציית ליה קמ"ל כו' עיי"ש. ובתוס' הרא"ש שם הקשה (וכן הקשו

בענין "תיתי לי" – ישולם שכרי

הת' משה יהודה נמני

תלמיד בישיבה

בשבת דף קיט ע"א גרסינן "אמר רבא תיתי לי דכי אתא צורבא מרבנן לקמאי לדינא לא מזיקנא רישא אבי סדיא כמה דלא מהפיכנא בזכותי." ופרש"י בד"ה תיתי לי - "ישולם שכרי". וקשה דבעמוד הקודם (קי"ח, ב) מצינו כמה אמוראים שאמרו תיתי לי - "אמר רב נחמן תיתי לי דקיימת ג' סעודות שבת אמר ר"י תיתי לי וכו'", ולא חש רש"י לפרש המילים תיתי לי, ואם הי' חשוב לפרש מילים אלו למה לא פרש"י בפעם הא' שנזכר, ולאידך אם פשוט הוא למה טרח לפרשו בסוף? ואולי יש ליישב (לחידודי עכ"פ) ובהקדים:

בלקו"ש חי"ט פ' תצא (א) מקשה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו על דברי הרמב"ם שפוסק כר' יעקב (סיום מס' חולין) דשכר מצות בהאי עלמא ליכא, בניגוד לסתם משנה שם שמקבלים אריכות ימים בעוה"ז מהמצוות שבתורה. ועוד שיש סתם משנה בריש מס' פאה "אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה וכו'" דמפורש שיש שכר בעוה"ז מעשיית המצוות.

ומבאר (עיי"ש באריכות הביאור) דהא דפאה וחולין מדובר אודות מצות שבין אדם לחבירו. דבאמת לכו"ע שכר מצות בהאי עלמא ליכא, רק המחלוקת הוא בנוגע לפירותיהן, אם יש איזשהו שכר בעוה"ז, אף שלכו"ע עיקר השכר הוא לעוה"ב. וע"ז פוסק הרמב"ם שבמצוות בין אדם לחבירו יש "פירותיהן" של השכר אף בעוה"ז.

והא שהרמב"ם פוסק (הל' תשובה רפ"ט) בנוגע ליעודים טובים בגשמיות שמוציאים בכל התורה כולה וזהו רק כדי ש"יסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה ... כדי... שנשב פנוים בחכמה ולעשות למצוה", דנראה שיש שכר לכל המצוות אין זה שכר צדדי אלא שזה קשור עם עצם המצוה,

שכמו שאדון צריך לתת לעבד כל הצטרפויות שלו כמו"כ הקב"ה מאפשר לאדם לקיים את מהמצוות כדבעי אבל אינו "סוף מתן שכרן של מצוות". (וראה גם לקו"ש חכ"ט ע' 140, ח"ל ע' 128).

והנה כד דייקת שפיר בגמ' שבת שם נראה שכל האמוראים אמרו תיתי לי בקשר למצוות בין אדם למקום- "רב נחמן .. ג' סעודות .. ר"י .. עיון תפילה .. רב הונא .. לא סגינא ד' אמות בגילוי ראש .. רב ששת .. מצות תפילין .. ר"נ .. מצות ציצית .." ואפי' לפי אביי שאמר, "דכי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה עבדינא יומא טבא לרבנן" אין זה אלא מצד כבוד התורה שזה גם בין אדם למקום. משא"כ הא דרבא דלעיל הוא היחיד שהוא בין אדם לחבירו- שרבא הי' גומל חסד לצורבא מרבנן ולמצא איזה זכות בטענתיו.

ולפי"ז י"ל (בדוחק עכ"פ) דמה שרש"י עמד דוקא על ה"תיתי לי" דרבא שרק לו מגיע תשלום שכר בעוה"ז משא"כ בשאר האמוראים. והא דשאר האמוראים ביקשו "תיתי לי", י"ל שזהו כען היעודים גשמיים הנ"ל שמאפשרים האדם לקיים המצוות כדבעי שמצינו בכל מצוות גם בעוה"ז. (עי' גם בחדא"ג כאן).

קובץ הערות וביאורים אהלי תורה גליון תשלז

כונה הפכית במצות שילוח הקן

הרב יעקב משה וואלבערג

ר"מ בישיבה

בלקו"ש חי"ט בשיחה א' לפ' תצא מביא הרבי הא דאיתא בסוף מס' חולין דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא וההוכחה מזה "הרי שאמר לו אביו עלה לבירה והבא לי גוזלות ועלה ושלח את האם ולקח את הבנים ונפל ומת היכן אריכות ימיו של זה כו' ליום שכולו ארוך כו' ר"י מעשה חזא כו'".

וע"ז מקשה בהשיחה מהי ההוכחה דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, דלמא לא הי' להבן כוונה לקיים המצוה ובמילא לא הי' מצוה ולא מגיע לו שכר?

ואפילו לדעת הפוסקים דמצות אין צריכות כוונה הא מ"מ כוונה הפכית מועיל שלא לקיים המצוה, וממילא אולי הי' להבן כוונה הפכית?

וע"ז מתרץ בהשיחה דבנוגע שילוח הקן באמת הי' מועיל הכוונה הפכית לבטל המצוה משא"כ בכיבוד או"א כיון שתוכן המצוה הוא התועלת להאו"א, ממילא אינו נוגע הכוונה שלו ואפילו בכוונה הפכית אינו יכול לבטל המצוה. ע"ש בארוכה.
28/07/2018

ולא הבנתי איזה כוונה הפכית שייך במצות שילוח הקן. היינו דבשלמא בקיום מצוה שחייב לקיימה כמו לולב, שופר, מצה וכיו"ב שייך לומר שכיוון שאין הוא רוצה לצאת המצוה ע"י עשייה זו ורוצה שעדיין ישאר מחוייב בהמצוה, אבל מצות שילוח הקן הרי עשה מעשה המצוה, ובפשטות מדובר שהוא יודע שזה מצוה (דאל"כ אין זה שייך להדעות האם מועיל כוונה הפכית) ואין כאן שום ענין לצאת או לא לצאת. וא"כ מה חשב שיהי' נחשב לכוונה הפכית שע"ז לא יהי' מצוה.
אוצר התקנה

ובהערה 56 מביא בשם שו"ת עונג יו"ט סי"ט "כיון דבתפילין וכיבוד או"א ושילוח הקן שאין שיעור לקיום מצותן וכל אימת שעושה אותן יש בהן קיום מצוה אין כח במחשבתו שחושב על מעשיו שהן לא לשם מצוה לסתור ולבטל כח המצוה ומאליו הוי מצוה".

וע"ז שואל בההערה "וצ"ע דאפילו את"ל דלהמ"ד דמצות אצ"כ נעשה כאן מצוה, אבל לכאו' אא"פ לומר עליו שהוא קיים המצוה (ובפרט בתפילין וכיו"ב) מאחר שכיוון שלא לשם מצוה כו'".

והנה בשו"ת עונג יו"ט הנ"ל מבואר "שאין כח במחשבתו שחושב על מעשיו שהם שלא לשם מצוה לסתור ולבטל כח המצוה". ולכאורה כוונתו דכיון דבעצם הוי המעשה מצוה אף בלי כוונתו דמצוות אין צריכות כוונה, א"כ הא דמועיל כוונה הפכית הוא רק שהוא לא יצא בהמצוה הזו. אבל עכ"פ המעשה

עצמו הוא מעשה מצוה (ועיין בחי' ר' שלמה ריש מס' ר"ה באריכות בענין הנ"ל דכוונה הפכית אינו מבטל מעשה המצוה עצמה אלא רק שהאדם שקיימה לא מקרי שיצא בזה).

28/07/2018

וע"ז מקשה בהערה הנ"ל "דאפילו את"ל דלהמ"ד דמצות אצ"כ נעשה כאן מצוה אבל לכאורה אא"פ לומר עליו שהוא קיים המצוה". היינו, שאפילו במצוה כזו שאין עליו חיוב מיוחד לעשות את זה פעם אחת כמו שופר ולולב אבל מ"מ אם הי' לו כוונה הפכית בכ"ז א"א לומר עליו שהוא קיים המצוה.

אוצר החכמה

והנה גם בשו"ת הנ"ל נקט בפשטות שיש מובן של כוונה הפכית בקיום מצוה כמו שילוח הקן וכיבוד או"א והשאלה היא רק מה פעלה הכוונה, האם לבטל המצוה משייכותו להאדם, או כלל לא פעלה שום דבר.

אבל לכאורה עדיין צ"ע כנ"ל מהו הציור של כוונה הפכית בשילוח הקן. הוא יודע שזה מצוה ואף שאינו עושה א"ז בגלל שהוא מצוה – הא מצות אין צריכות כוונה. האם הפירוש שהוא בציור של "להכעיס" שיודע שזה מצות ה' ואינו רוצה שע"י מעשה זה תקויים מצות ה'. ואם זהו הציור א"כ מהו השאלה, דלמא בהמעשה שחזא לא הי' לו כוונה, האם יש לחשוש שהי' לו כוונה להכעיס.

ועוד, דלכאורה כיון דזהו מצוה, היינו דנתקיים רצון ה' שיהי' שילוח הקן, מהו הפירוש שאינו רוצה שיהי' מצוה, הרי בע"כ נעשה מצוה וגם הצ"ע של ההערה הנ"ל צ"ב "דאפילו את"ל כו' דנעשה כאן מצוה, אבל לכאורה אא"פ לומר עליו שהוא קיים המצוה כו'", דלכאורה הפי' שהוא קיים המצוה דשילוח הקן הוא, דמצות שילוח הקן נתקיימה על ידו, וא"כ מה שייך לומר שהי' כאן מצוה, ומ"מ "אא"פ לומר עליו שהוא קיים המצוה".

ואולי זהו כוונת העונג יו"ט "אין כח במחשבתו שחושב על מעשיו שהן שלא לשם מצוה לסתור ולבטל כח המצוה וממילא הוי מצוה". היינו, שכיון שמעשה זה הוא מעשה מצוה, מה מועיל שבלבו יש שזה שלא לשם מצוה, הא עכ"פ עשה מצוה, ומה שבלבו שאין זה מצוה הא הוי היפך האמת דהוי מצוה,

ואין הלשון מדויק כנ"ל. אבל עכ"פ אם זהו כוונת העונג יו"ט לכאורה לא שייך הצ"ע בהערה הנ"ל.

והנה בטו"א (הובא בחידושי ר"ש הנ"ל) הקשה על שיטת ר"ש (שאפילו למ"ד מצוות אין צריכות כוונה מ"מ כוונה הפכית מועלת ולא קיים המצוה), ממשנה בעירובין (צה) המוצא תפילין מכניסן זוג זוג רג"א שנים שנים".

28/07/2018

ובגמ' מבואר דפליגי אי מצוות צריכות כוונה, ת"ק סבר מצוות^{לצורך החכמה} אין צריכות כוונה ואי מכניסן שנים שנים עובר בבל תוסיף (דכמו דלצאת לא צריך כוונה, גם לעבור לא בעי כוונה); ור"ג סבר מצוות צריכות כוונה, כמו"כ לעבור אינו עובר עד שיכווין לשם מצוה, ואי לא מכוין לשם מצוה אינו עובר בבל תוסיף.

וע"ז הקשה הטו"א לשיטת רבינו שמואל דמתכוין שלא לצאת לכו"ע לא יצא, ואף למ"ד אצ"כ, א"כ למה סב"ל לת"ק מכניסן זוג זוג ולא שנים שנים, אף שסב"ל מצות אין צריכות כונה – הא מ"מ יועיל כוונה הפכית ויכוין במפורש שלא לשם מצוה (ועי' בחי' רבי שלמה מה שתירץ קושיא הנ"ל, וגם בעונג יו"ט מובא בערך קושיא הנ"ל, וע"פ מסקנתו מתורץ קושיא הנ"ל).

והנה בקושיא הנ"ל רואים שנקט הטו"א בפשטות ששייך כוונה הפכית במצוה כמו תפילין לבטלה. אבל לכאורה עדיין יש חילוק בין תפילין ושילוח הקן.

דהנה בשלמא בתפילין, כל המצוה שבו הוא רק שע"י הנחת תפילין הוא קיים המצוה, ואם אינו רוצה לקיים המצוה כי עי"ז יעבור בבל תוסיף, א"כ נמצא שכוונתו פעלה שלא הי' מצוה כלל. אבל בשילוח הקן הרי יש להמעשה שם מצוה גם לולא זה שהמשלח קיים המצוה. וא"כ מה תועיל כוונתו, הא א"א לבטל זה שהי' מעשה שילוח הקן, ומעשה כזה הוא מצוה. וא"כ מה רוצה לפעול ע"י מחשבתו.

בענין שכר המצוות

הת' יהודה לוינזון

השכר של המצוות הוא אחד מהענינים שמדובר עליו ביותר בתורת כ"ק אדמו"ר. השכר בעוה"ז, השכר לעתיד לבוא, מהו תכלית השכר וכדומה, על נושאים אלו ביאר הרבה כ"ק אדמו"ר בלקו"ש ובשיחותיו בכלל.

אזהרה 02/09/2018

כוונתנו כאן היא לתרץ כמה סתירות שישנם לכאורה בין השיחות, וכן לבאר באר היטב כמה פרטים בענין השכר בכלל.

אוצר החכמה

ובכדי שכ"ז יהיה באופן מסודר, נחלק את זה לפי ענינים.

א

יעודיים גשמיים בעוה"ז

בלקו"ש חי"ט שיחה א' לפ' תצא (ע' 204 ואילך) כותב הרבי: "די יעודים שבתורה וועלכע זיינען בעוה"ז, זיינען ניט אן ענין (ושכר) צדדי, נאר זיי זיינען פארבונדן מיט'ן עצם ציווי קיום התורה והמצוות. ועד"מ אז מען איז קונה אן עבד, ער זאל אים באדיגען, דארף דער אדון געבן דעם עבד אלע זיינע הצטרכויות, כדי ער זאל קענען אויספירן די ארבעט וואס ליגט אויף אים.

עד"ז בשעת דער עבד וויל מוסיף זיין, דינען דעם אדון נאך בעסער – איז דער אדון אויף מוסיף, ער גיט אים נאך און נאך, ער זאל קענען אויספירן די הוספה אין זיין ארבעט. און דאס אלץ איז ניט קיין שכר צוליב (און לאחרי פון) זיין ארבעט, נאר ס'איז המעין הכשר והכנה קודם לעבודתו.

עד"ז ביי אידן, וויבאלד אז "הקב"ה נתן לנו תורה זו עץ חיים היא כו", איז במילא "הבטיחנו בתורה שאם נעשה אותה בשמחה ובטובת נפש ונהגה בחכמתה

תמיד שיסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה כגון חולי ומלחמה ורעב וכיו"ב וישפיע לנו כל הטובות כו' נשב פנויים ללמוד בחכמה ולעשות המצוה" ועד"ז להיפך.

עס איז ניט א זייטיקע זאך, נאר ההכרת, כביכול – מצד דעם ציווי אויף קיום התורה והמצוות – און דאס איז דאך בשה ביי אלע מצות – כי זיל בתר טעמא.

און אין דעם באשטייט אויך דער חילוק בפועל צווישן שכר המצות און די יעודים גשמיים: די יעודים גשמיים וואס העלפן דעם אידן מקיים זיין תורה ומצות זיינען – ווי דער רמב"ם זאגט – "כגון שובע כו' ושלוש ומלכות כו' ושיבת הארץ כו' והצלחת מעשה כו'", היינו ענינים המוכרחים (אדער הפכו) וואס זיינען "מחזיקות את ידינו לעשות התורה";

102/09/2018

אבער שכר מצוה איז אין אן אופן פון שלא בערך: דאס וואס דער אויבערשטער גיט ענינים נוספים, א סאך מער ווי די הכרחיות וואס מדארף האבן. עכלה"ק.

והיינו, שהרבי מסביר בפירוש שהיעודים גשמיים שמונה הרמב"ם הם לא חלק מהשכר, כ"א כאדון המספק צרכי עבדו.

אוצר החכמה

אמנם, בלקו"ש חכ"ט שיחה ג' לפ' תצא (ע' 140 ואילך) מבואר שהיעודים גשמיים הם ג"כ חלק משכר המצוות, ולא כאדון המספק צרכי עבדו, ומבאר שם ששכר זה (היעודים גשמיים) מגיעים מצד השותפות שיש בין הקב"ה וישראל, וזלה"ק שם (ע' 143): "ועפ"ז יש לומר, אז דער "חיוב" צו צאלן אידן שכר מצות בעוה"ז (להסיר הדברים המונעים ולהשפיע הטובות המחזיקות את ידינו לעשות התורה) איז מיוסד על הלכה זו ד"הנותן ביצים לבעל התרנגולים כו' ויהי' הריח ביניהם", וואס דער דין איז, אז נוסף אויף דעם חלק הריח, וואס דער "נותן" טיילט צו דעם "בעל התרנגולים" לאחרי ש"יגדל אותן", איז ער מחוייב "צריך להעלות שכר עמלו ומזונו . . בכל יום".

וכן הוא בענינו, אז אויסער דעם חיוב פון חלוקת הריח לעתיד לבוא (נאך דעם ווי אידן פארענדיקן זייער עבודה צו מאכן פון וועלט א דירה לו יתברך), איז אויך בזמן הזה – במשך זמן העבודה – פאראן דער חיוב צו געבען אידן דעם שכר פון "עמלם ומזונם", כדי זיי זאלן קענען דורכפירן עבודתם כדבעי ("נשב פנויים ללמוד בחכמה ולעשות המצוה"). עכלה"ק.

ועד"ז הוא בשיחת פ' עקב ה'תשמ"ט (ס' השיחות תשמ"ט ע' 644) שהרבי קורא ליעודיים גשמיים בשם שכר מצוה וזלה"ק שם: "ויש לומר אז דאס איז אויך דער תוכן פון דעם שכר מצוה אין די יעודים גשמיים בתורה (כולל - בפרשתנו) - "שיסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותם (קיום התורה ומצוותי) כגון חולי ומלחמה ורעב וכיו"ב וישפיע לנו כל הטובות המחזיקות את ידנו לעשות התורה כגון שלום ושובע וריבוי כסף וזהב כדי שלא נעסוק כל ימינו בדברים שהגוף צריך להם אלא נשב פנויים ללמוד בחכמה ולעשות המצוה כו" (ווי דער רמב"ם איז מבאר אין הלכות תשובה), ד.ה. אז דער שכר מצוה פון די אלע יעודים גשמיים איז (גיט צוליב די טובה גשמית שבזה, דאס האט קיין ערך ניט צו אמצוה, נאר) - די מעגלעכקייט וואס די מנוחה, מנוחת הגוף ומנוחת הנפש (וואס קומט אלס התוצאה פון די יעודים גשמיים), גיט צו קענען לערנען תורה און מקיים זיין מצות, "ללמוד בכחמה ולעשות המצוה", און מיט ההוספה ביתר שאת וביתר עוז - בכמות ובאיכות", עכלה"ק.

אלא ששם בהערה 26 כ': "ראה לקו"ש חי"ט ע' 204 ואילך, שיעודים גשמיים הם (לא ענין צדדי, אלא) חלק מעצם הציווי של תומ"צ. ". כלומר, שמצד א' הוא אומר שזה נק' שכר, כבלקו"ש חכ"ט הנ"ל, ומצד שני אומר שזה חלק מעצם הציווי על תומ"צ, כבלקו"ש חי"ט.

ב

שכר גשמי

בלקו"ש חי"ז שיחה ב' לפ' בחוקותי (ע' 330) הרבי מסביר למה השכר שעצמותו ית' נותן לישראל הוא דוקא בדברים גשמיים וז"ל: "ווען עס וואלט זיך גערעדט וועגן א שכר פון אורות והשפעות וואס זיינען מוגדר אין גדר פון "בל"ג" (אדער עכ"פ אין גדר "גילוי"), און קענען דערפאר ניט נתגלה ווערן למטה אין זייער מעלה ומדריגה, נאר דוקא בדרך צמצום און מיעוט אין דער השפעה, דאן וואלט א גרעסערע און העכערע ברכה געמיינט - א העכערער "גילוי", אין רוחניות'דיקע ענינים;

וויבאלד אבער אז דער "ופניתי אליכם" איז פון עצמותו ית', וואס איז ניט מוגדר אין קיין גדר, דערפאר קומט אט די ברכה אויך (און דוקא) אין גשמיות'דיקע ענינים, אין א ריבוי בגשמיות בטוב הנראה והנגלה אן קיינע

צמצומים, ווי עס איז מצד עצמותו ית". עכלה"ק. כלומר שדווקא שכר גשמי מבטא את עצמותו ית'.

אבל במקומות דלעיל מוסבר שסיבת השכר בגשמיות דווקא הוא בכדי שיוכל לקיים תומ"צ כדבעי.

ולהעיר, שבלקו"ש חי"ט שיחה א' פ' תצא הנ"ל איתא שהשכר גשמי (פירותיהם דעוה"ז) הוא דוקא במצוות שבין אדם לחבירו, משא"כ במצוות שבין אדם למקום (לפי דעת הרמב"ם).

ובלקו"ש חכ"ט שיחה ג' לפ' ואתחנן (ע' 44 ואילך) מבאר שהשכר בעוה"ז הוא רק באופן ד"לקבל שכרם", ובזה כמה פרטים והם (כל' השיחה):

(א) "בעולם הזה איז דער ענין פון שכר אין אן אופן פון "לקבל שכרם": דער אויבערשטער גיט א אידן כל טוב סלה בבני חיי ומזוני (ובכולם) רוויחי, אבער ניט אז דער איד האט דעם כח און שטארקייט צו נעמען אליין דעם שכר. און דערפאר קען זיין, אז אין דעם זאלן זיך אמאל אריינמישן פארשידענע (זייטיקע) סיבות וואס זיינען גורם אז לפועל זאל ער דעם שכר ניט באקומען".

(ב) "בזמן הזה איז דער ענין פון תשלום שכר פארבונדן מיט ב"ד של מעלה. און דעריבער נעמט מען ניט אליין דעם שכר, עס איז תלוי אין ב"ד של מעלה".

(ג) "די יעודים גשמיים זיינען אלע אין גדר פון "לקבל שכרם": דער אויבערשטער גיט א אידן כל טוב סלה בבני חיי ומזוני רוויחי אין אן אופן אז דער איד באקומט זיין שכר בדרך ממילא (אן קיין פעולה נוספת מצדו)".

(ד) "אין עולם הזה איז מאיר בגילוי ממש נאר דער שכר המוגבל, מצד אור הממלא, דעריבער איז דער תשלום השכר אין אן אופן "לקבל שכרם" – די עבודה פון אידן טוט אויף די נתינת השכר, אזוי אז עס קומט אן צו אים בדרך ממילא און הער דארף עס נאר מקבל זיין".

ובלקו"ש ח"כ שיחה ב' לפ' לך לך (ע' 51) איתא: "דאס וואס תורה ומצות ברענגען מיט זיך עניני שכר – סיי טוב גשמי און סיי טוב רוחני, און ניט נאר שכר וואס דער אויבערשטער גיט באופן של סגולה נאר אויך די עניני טובה וואס המקיים מצות באקומט ווי התוצאה טבעית פון קיום המצות [ווי וואס מ'איז אים

מכבד דערפאר וואס ער איז החכם, ראש ישיבה, וכיו"ב] – איז ניט קיין שטער צו עבודת ה' לשמה;

וי"ל ביי אינעם וואס איז אן עובד ה' לשמה, ווערט דער שכר אן ענין פון עבודת ה', ווארום דער אמת'ער ענין פון לשמה באדייט, אז ביים לערנען און קיום המצות טראכט מען אין גאנצען ניט וועגן זיך און וועגן דעם אייגענעם תועלת, נאר מען טוט אין גאנצען און דורכאויס פאר דעם אויבערשטענס וועגן. איז עד"ז ביי אים אויך בנוגע דעם שכר התורה והמצוות: בשעת ער באקומט עושר וכבוד כו', לדוגמא, פילט ער ניט אז אים קומט צו חשיבות און גדלות (אז ער האט פארדינט עושר וכבוד), נאר אז דורך דעם ווערט מתרבה כבוד שמים בעולם – אלע זעען, אז ווען מ'איז מקיים תומ"צ באקומט מען עושר וכבוד כו".

ג

גן עדן

בלקו"ש חכ"ט שיחה ג' לפ' תצא (ע' 140) אומר הרבי בהערה *28 שם ש"השכר דג"ע הוא על עבודתו הפרטית של כאו"א, ולכן בא לו לאחרי גמר עבודתו".

ושם שיחה ג' בפ' ואתחנן (ע' 47) כותב: "דער שכר פון גן עדן, וואס איז א שכר מוגבל כביכול, ווייל דארט איז מאיר דער אור אלקי וואס איז מלוּבש אין סדר השתלשלות (אור הממלא)".

במאמר ד"ה "היושבת בגנים" תשי"ג (ספה"מ מלוקט ח"ב ע' רל"ה) מסביר הרבי שג"ע הוא הכנה לגילוי שיהיה לעת"ל, וזלה"ק: "וכיון שהסובב ומכ"ש העצמות הם למעלה מגילוי, לכן הגילוי שלהם לעת"ל הוא ע"י קדימת אור הממלא (שמאיר בג"ע) שענינו (דאור הממלא) הוא גילוי, ולכן ע"י דוקא, גם הענינים שמצד עצמם הם בגדר העלם נמשכים בגילוי". עכלה"ק.

ד

שכר לעתיד לבוא

בלקו"ש ח"ה שיחה ב' לפ' ויגש (ע' 245) הרבי מסביר שתכלית השכר לעת"ל הוא מה שיהיה גילוי העצמות, שיהיה גם לישראל הנח"ר לבורא שנגרם ע"י קיום המצות, וזלה"ק שם: "ועפ"ז איז פארשטאנדיק ווי עוה"ב וועט זיין א "פולער"

שכר אויף דעם קיום המצות בעוה"ז, ווייל דאן וועט צו אידן נתגלה ווערן (ניט נאר אן ענין פון "גילויים" - נחת רוח לנברא, נאר) אויך דער נחת רוח לבורא, די המשכת העצמות וואס מען טוט אויף איצטער, עכלה"ק.

בלקו"ש חכ"ב שיחה ב' לפ' שמיני (ע' 50 ואילך) מבאר הרבי שהשכר האמיתי (שלא נקרא אפילו בשם שכר) הוא מה שיהיה ישראל וקוב"ה כולא חד, וזלה"ק שם: "די שלימות וואס ווערט אויף געטאן דערמיט וואס א איד לערנט תורה און איז מקיים מצות איז וואס ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד (ג' . . מתקשראן דא בדא קוב"ה אורייתא וישראל", ווערט כולא חד) ועד"ז דורך קיום המצות לשון צותא וחיבור א איד ווערט כביכול איין זאך מיט'ן נותן התורה ומצווה המצות, דעם אויבערשטען אליין . . דער ענין פון "עתיד הקב"ה להנחיל כו' אוהבי' יש" איז דער "נחת רוח לבורא" (אן ענין פון "יש המוחלט"), וואס דאס איז ניט דער ענין פון שכר מצוה, נאר דאס איז די "עצם המצוה". און דאס קומט אן צום אדם בדרך נחלה - ווייל ער איז איין זאך כביכול מיטן אויבערשטען. עכלה"ק.

בלקו"ש חכ"ט שיחה ג' לפ' ואתחנן (ע' 44 ואילך) מבואר שבעוה"ב (לעת"ל) יהיה השכר באופן ד'ליטול שכרם", ובזה כמה פרטים, והם (בלשון השיחה):

(א) "למחר לעוה"ב" וועלן אידן אליין נעמען, "נוטל" זיין שכרם, און עס וועלן ניט קענען זיין קיינע עיכובים כו' אויף דעם".

(ב) "לעתיד לבוא אין עולם הבא - דעם זמן פון יום שכולו שבת - יש לומר אז עס וועט ניט זיין דער ענין פון ב"ד (של מעלה) (ע"ד ווי ביי שבת זיינען אלע בתי דינין סגורים); ובמילא, אויב א איד האט געטאן א מעשה טוב אויף וועלכן אים קומט שכר, איז ניט שייך קיין אפהאלט, און מער נעמט שכרו".

(ג) "דער שכר רוחני פון עולם הבא איז העכערער סוג שכר: חיי העולם הבא איז ניט אן ענין וואס דער מענטש איז בלויז א "מקבל" - נאר דער מענטש דארף "נוטל" דעם שכר; מען געפינט זיך אין אן עולם וואו מ'האט די מעגלעכקייט צו נהנה זיין "מזיו השכינה", אבער כדי צו הנאה האבן בפועל מוז זיין דער "ליטול שכרם".

(ד) "למחר לעולם הבא", ווען עס וועט מאיר זיין דער שכר הבלתי גבולי (מצד אור הסובב) - איז דער תשלום השכר אין אן אופן פון "ליטול שכרם", דער שכר

קומט ניט בדרך ממילא, נאר עס איז א באזונדער פעולה פון נתינת (ונטילת) השכר".

דמזה משמע שעיקר השכר לעת"ל הוא מה שאז השכר יהיה מצד אור הסובב.

אמנם, בשיחת פ' עקב תשמ"ט (ע' 644) מבאר הרבי שעיקר שכר המצות היא המצוה עצמה, "שכר מצוה מצוה", ולכן "בנוגע צו דעם שכר פון ימות המשיח און עולם הבא - וואס דאס איז "סוף מתן שכרם של מצות", דער שכר וואס דער אויבערשטער גיט "בעקב" (באחרית הימים) - וואס דעמאלט וועט זיין שלימות המנוחה ביי אידן ("לא יהיה שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות שהטובה תהיה מושפעת הרבה וכל המעדנין מצויין כעפר"), וואס "מפני זה נתאוו כל ישראל נביאיהם וחכמיהם לימות המשיח כדי שינוחו ממלכיות שאינם מניחות להם לעסוק בתורה ובמצוות כהוגן כו", "לא כדי לאכול לשתות ולשמוח אלא כדי שיהיו פנויים בתורה ובחכמתה",

בימות המשיח וועט זיין שלימות פון שכר מצוה מצוה - ניט א שכר צדדי, נאר א שכר ושלימות אין דער "מצוה" עצמה (דער קיום פון תורה ומצות בזמן הזה) - עס וועט דעמולט צוקומען שלימות (בכמות ובאיכות) אין קיום המצוות ושם נעשה לפניך כמצות רצונך, "עיקר היום לעשותם ותכלית השלימות של המעשה יהיה בימות המשיח".

והיינו שהשכר לעת"ל הוא לא הגילוי אלקות שיהיה אז (אפי' לא גילוי העצמות) כי אם מה שיהי' שלימות המצות.

ה

שכר מצוה מצוה

בשיחת פ' עקב תשמ"ט הנ"ל, הרבי מבאר איך שהשכר האמיתי על קיום המצות הוא הענין ד"שכר מצוה מצוה", וזלה"ק שם (ע' 643): "דער אמת'ער שכר אויף אמצוה איז - די מצוה זעלבסט (ווייל אלע אנדערע זאכן זיינען ניט בערך און במילא - ניט קיין שכר אויף דער מצוה, כנ"ל), וואס פארבינדט אים מיט דעם אויבערשטן (מצוה מלשון צותא וחיבור). ובפרט לויט נאך הפירוש אין דעם: שכר מצוה - מצוה, דער שכר פון א מצוה איז, אז דאס ברענגט דעם אדם (המקיים המצות) צו מקיים זיין נאך א מצוה, ביז א ריבוי מצות. נוסף אויף דעם - וואס

דאס ברענגט עס אז ער זאל מקיים זיין די מצוה אויף א העכערן און מער שלימות'דיקן אויפן (מיט מער הידור, מער שמחה וכו')". עכלה"ק.

שבמילים אלו רואים שב"שכר מצוה מצוה" גופא ישנם ב' ענינים: א) מה שע"י המצות מתקשרים להקב"ה (מצוה מלשון צותא וחיבור); ב) עצם המצוה הוא השכר.

בשיחת פ' תצא תנש"א (ע' 801) מבאר הרבי ש"שכר מצוה מצוה" הוא הגילוי אלקות הנמשך בעולם להיות דירה לו ית' בתחתונים, וזלה"ק שם: "ובהתאם לתוכן העבודה נעשה גם תשלום השכר על העבודה – "שכר מצוה מצוה", "שכר מצוה היא (ה)מצוה עצמה":

אוצר החכמה

לאחרי שרבינו הזקן מבאר ש"תכלית בריאת העולם הזה הוא שנתאוהו הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים", ממשיך "ונודע שימות המשיח ובפרט כשיחיו המתים הם תכלית ושלימות בריאת עולם הזה שלכך נברא מתחילתו", וממשיך (בפרק שלאח"ז) ש"תכלית השלימות הזה של ימות המשיח ותחיית המתים שהוא גילוי אוא"ס בעוה"ז הגשמי תלוי במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות, כי הגורם שכר המצוה היא המצוה בעצמה, כי בעשייתה ממשיך האדם גילוי אור א"ס ב"ה מלמעלה למטה להתלבש בגשמיות עוה"ז כו".

כלומר, תשלום השכר על העבודה הוא תוכן ענינה של העבודה עצמה – גילוי אלקות בעולם להיות לו ית' דירה בתחתונים". עכלה"ק.

ועד"ז מצינו בכמה אגרות קודש שהרבי מביא הענין ד"שכר מצוה מצוה" כעיקר שכר המצות (אגה"ק ח"א ע' רכג-ד, ח"ד ע' כז, ח"ו ע' כה, ח"ט ע' טו, מז, חכ"ג ע' יד, קסט, קצ).

ו

סוגי פועלים

בלקו"ש ח"ט שיחה א' לפ' תצא (ע' 204) הרבי מדמה עבודת בני ישראל בקיום המצות לעבודת עבד וזלה"ק שם: "די יעודים שבתורה וועלכע זיינען בעוה"ז, זיינען ניט אן ענין (ושכר) צדדי, נאר זיי זיינען פארבונדן מיט'ן עצם ציווי קיום התורה והמצות. ועד"מ אז מען איז קונה אן עבד, ער זאל אים באדינען,

דארף דער אדון געבן דעם עבד אלע זיינע הצטרכויות, כדי ער זאל קענען אויספירן די ארבעט וואס ליגט אויף אים.

עד"ז בשעת דער עבד וויל מוסיף זיין, דינען דעם אדון נאך בעסער - איז דער אדון אויף מוסיף, ער גיט אים נאך און נאך, ער זאל קענען אויספירן די הוספה אין זיין ארבעט. און דאס אלץ איז ניט קיין שכר צוליב (און לאחרי פון) זיין ארבעט, נאר ס'איז המעין הכשר והכנה קודם לעבודתו.

עד"ז ביי אידן, וויבאלד אז "הקב"ה נתן לנו תורה זו עץ חיים היא כו", איז במילא "הבטיחנו בתורה שאם נעשה אותה בשמחה ובטובת נפש ונהגה בחכמתה תמיד שיסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה כגון חולי ומלחמה ורעב וכיו"ב וישפיע לנו כל הטובות כו' נשב פנויים ללמוד בחכמה ולעשות המצוה" ^{אוצר החכמה} ועד"ז להיפך. עכלה"ק.

אמנם, בלקו"ש חכ"ט שיחה ג' (ע' 142) לפ' תצא הרבי מנסה לדמות עבודת ישראל לכמה סוגי פועלים (שכיר יום, שכירות לזמן מסויים, קבלן ועבד), אבל בסוף שולל הרבי כל פירושים האלה ואומר שהגדר דעבודת ישראל היא כמו שותפות עם הקב"ה, כלומר שהיהודים הם שותפים של הקב"ה בעולם, וזלה"ק שם: "ע"פ האמור לעיל (ס"ג) - אז דער תפקיד פון אידן איז צו מאכן פון עולם הזה א דירה לו ית' - איז י"ל, אז די עבודה פון אידן אין וועלט האט אין זיך (ניט נאר דעם גדר פון "קבלנות", נאר) אויך דעם גדר פון שותפות. . דער אויבערשטער איז זיך מתענג כביכול פון דעם וואס עס האט זיך אויסגעפירט דער נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים (כמאמר "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני"); און אידן האבן תענוג פון "לחזות בנועם ה'", פון דעם גילוי אלקות וואס זיי האבן געטאן בעבודתם". עכלה"ק.

ז

סיבת השכר

בלקו"ש חט"ו שיחה ב' לפ' וישב (ע' 312) מסביר הרבי הטעם לזה שהשכר הוא תוצאה מהמצות עצמם, וזלה"ק שם: "די שלימות הרצון פון אויבערשטער אין מצות איז - אז ווי עס זאלן ניט זיין מצבו ומעמדו פון דעם מקיים המצוות - זאל ער דערהערן די גוטסקייט און נויטיקייט פון דער מצוה און דעריבער איז דער

רצון פון מצות נתלבש געווארן אין טעם און איז גורם און בריינגט שכר כדי אז אויך הנער קטן (ברוחניות) בלשון הרמב"ם אין דעם מצב זיינעם זאל ער דערהערן זייער גוטסקייט פאר עם.

אבער וויבאלד אז נברא לגבי בורא איז באין ערוך כלל - איז דער עילוי הנ"ל וואס אין מצות [וואס זיי זיינען גוט פאר אלע סוגים ודרגות - וואס דאס איז ווייל זיי זיינען גוט בעצם ו(במילא) בתכלית השלימות] וועט זיין בגילוי ביי אדם המקיימם לעתיד לבוא, וואס דאן וועט נתגלה ווערן דער רצון און תענוג העצמי שבמצות וואס איז העכער פון טעמים און שכר (ביז צום ענין פון "נח"ר לבורא").

און בצדיקים גדולים וואס זיינען זוכה צו "עולמך תראה בחיך", איז דער גילוי הנ"ל פאראן אויך אין זייער עבודה בעולם הזה - אז אין זייער קיום המצות בעולם הזה שטייט בגילוי דער רצון ותענוג העצמי". עכלה"ק.

בלקו"ש חי"ז שיחה ב' פרקי אבות - פ"ה (ע' 395) מבאר הרבי, וזלה"ק: "וויבאלד תורה ומצוות זיינען געגעבן געווארן פון דעם אויבערשטן צו אידן, איז מובן אז אין זיי זיינען פאראן גדרים מצד דעם נותן (דעם אויבערשטן), און גדרים מצד דעם מקבל (אידן). . מצד דעם גדר הנותן איז דא אויפן אידן החיוב צו מקיים זיין תומ"צ אינעם אופן ווי דער חיוב השימוש פון א בן לאביו און א עבד לרבו; און מצד דעם גדר המקבל איז זיין עסק אין תורה ומצוות אין אזא סוג חיוב וואס איז (ע"פ תורה) פארבונדן מיט קבלת שכר, אזוי ווי א קבלן ושכיר". עכלה"ק.

בשיחת פ' תצא ה'תנש"א (ספה"ש תנש"א ח"ב ע' 799) מסביר הרבי הטעם שיש שכר למצות בכלל, אע"פ שאנו חייבים לקיימם, וזלה"ק שם: "כיון שישראל הם "חלק הוי", "ישראל וקוב"ה כולא חד", הרי הם למעלה לגמרי משייכות למציאות העולם ולעבודה בעולם, וירידתם לעולם (באופן של יציאה ("תצא") ממקומם האמיתי כפי שהם חד עם קוב"ה) לצורך העבודה בבירור העולם, היא, לאחרי שנעשה סדר ההשתלשלות דבריא העולם "ברשותם" של ישראל (כביכול) שבהם נמלך לברוא העולם, ולכן, ירידתם לעולם ועובדתם בעולם היא בבחי' "מלחמת הרשות".

בסגנון אחר: מצד מציאותם של ישראל כפי שנבראו בעולם, עבודתם היא באופן של חובה - "אני נבראתי לשמש את קוני": אבל מצד מציאותם האמיתית

שלמעלה מהעולם (שמודגשת בדיוק הלשון "תצא", שבריאתם בעולם היא לאחרי היציאה ממקומם האמיתי שלמעלה מסדר השתלשלות בריאת העולם), עד כדי כך שבהם היתה ההמלכה על בריאת העולם – עבודתם היא באופן של "רשות", "במלחמת הרשות הכתוב מדבר".

תה"ח 2018/09/02

ועפ"ז מובן גם כללות הענין דתשלום שכר (שאינו שייך בעבודה שמצד החיוב כעבודת העבד לאדונו) – כיון שמצד מציאותם האמיתית דישראל שלמעלה מהעולם ירידתם לעולם לצורך העבודה דבירור העולם היא באופן של רשות". עכ"ל"ק.

ח

ביאור: ב' ענינים בשכר

ע"פ כל הענינים האלה נראה לומר הביאור בכ"ז כדלקמן:

בכללות ישנם ב' סיבות לזה שהקב"ה נותן שכר לישראל על קיום המצוות:

(א) מצד החיוב שלו (כביכול) ית', מכיון שנשמות ישראל נתנו רשות לבריאת העולם א"כ הם לא היו מוכרחים לעבודה בקיום המצוות, ולכן מגיע להם שכר על העבודה כמו בעל הבית לפועלים.

(ב) מצד הנבראים (ישראל), דמצד גדרם הם מרגישים שמקיימים המצוות בבחירתם החופשית, ולא שמוכרחים בזה. וחלק מרצון המצוות הוא שהנבראים ירגישו הטוב שבמצוות בכל מצב שהם, ולכן הקב"ה נותן להם שכר.

מצד ענין הא', הקב"ה רוצה לתת לבנ"י השכר האמיתי, והוא: שירגישו ה"נח"ר לבורא" שנגרם ע"י קיום המצוות, אלא שבשביל זה צריכים להיות בהתאחדות גמורה אתו ית', ישראל וקוב"ה כולא חד, וזה יהיה דוקא לעת"ל (ובצדיקים אפי' בעוה"ז) ומצד בחי' זו הכוונה בכל סוגי השכר הוא שהם מביאים לתכלית הזו דהרגשת ה"נח"ר לבורא".

אמנם, מצד ענין הב' העיקר הוא שהנברא ירגיש טובת השכר כפי שהוא בדרגתו וא"כ כל אחד ואחד רואה בשכר תכלית בפני עצמו, לפי מצבו וענינו, בהתאם למה שהוא רוצה ומחפש.

נמצא, שבכל שכר שני ענינים: דרך לתכלית השכר, ושכר לעצמו לפי ראות עיני המקבל.

מ

השכר מצד הקב"ה

מכיון שתכלית ואמיתית השכר הוא שהנברא ירגיש ה"נח"ר לבורא", שזהו דווקא ע"י שיתאחד אתו ית' לגמרי, לכן הקב"ה, מצד בחי' זו, מסתכל על בני ישראל "כשותפים" שלו, כמו שותפים שמשותפים בעיסקא אחת ומרוויחים שניהם ממנה, כך הקב"ה וישראל דע"י עבודת בני' בקיום התומ"צ, שניהם מרוויחים (כבי'): הקב"ה ב"נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני", ע"י שנעשה דירה לו ית' בתחתונים; וישראל בזה שירגישו ה"נח"ר לבורא".

ולכן, כל מיני השכר כוונתם להביא לתכלית השכר הזה, כל אחד לפי ענינו:

יעודיים גשמיים בעוה"ז: להתאפשר ליהודי לקיים המצוות, שיהיה פנוי כו', שדוקא ע"ז יגיע לתכלית.

שכר בעוה"ז: שכר זה הוא מהדברים שאדם מקבל יותר מהמצטרך בעוה"ז, וי"ל שהוא לא חלק מעצם השכר הבא כתוצאה מקיום המצוות, כ"א שכר צדדי ונוסף שהקב"ה נותן ולכן נק' "פירותיהן לעוה"ז", כלומר שהם רק "פירות" מהמצוות, ולא חלק מה"קרן קיימת". ומזה הטעם יש מקום לומר ששכר זה הוא רק על מצוות שבין אדם לחבירו ולא על מצוות שבין אדם למקום, כי ענינו הוא לא חלק מתכלית השכר כ"א ענין צדדי.

גן עדן: ענינו הוא הכנה לגילוי העצמות שיהיה לעתיד לבוא, שדווקא ע"י יגיעו לתכלית השכר דלהתאחד עם הקב"ה לגמרי, להרגיש ה"נח"ר לבורא".

שכר לעתיד לבוא: תכלית השלימות דדירה בתחתונים ע"י גילוי העצמות, ועי"ז יהיה נרגש בבני' הנח"ר לבורא.

שכר מצוה מצוה: פי' ששכר המצוה הוא הצוותא וחיבור עם הקב"ה שבא על ידה, שזהו תכלית השכר, המביא להרגשת הנח"ר לבורא.

השכר מצד הנבראים

מכיון שחלק מרצון העליון בקיום המצוות הוא שישראל יראו וירגישו הטוב שבמצוות בכל מצב שהם, לכן כל אחד לפי דרגתו מסתכל על כל מיני השכר באופן אחר מחבירו, באופן ששכר זה משביע כל אחד לפי מה שהוא מחפש.

ונראה לחלק לחמשה סוגי פועלים, תלוי לפי כוונתם בקיום המצוות (ע"פ לקו"ש חכ"ט שיחה ג' לפ' תצא):

(א) **שכיר יום**: כוונתו בקיום המצוות היא לקבל שכר גשמי בעוה"ז. בשבילו, תכילת השכר הוא השכר הגשמי יותר מהמצטרך.

(ב) **שכירות לזמן מסויים**: כוונתו לזכות לגן עדן. בשבילו, תכלית השכר הוא הגן עדן. להנות מזיו השכינה.

(ג) **שותף**: כוונתו להתאחד אתו ית'. בשבילו תכלית השכר הוא התאחדות גמורה עם הקב"ה שיהיה לעתיד לבוא, כשירגיש ה"נח"ר לבורא".

(ד) **קבלן**: כוונתו לעשות לו ית' דירה בתחתונים. בשבילו, תכלית השכר הוא גילוי העצמות לעת"ל שאז יהי' דירה בתחתונים בשלימות.

(ה) **עבד**: כוונתו לקיים מה שהקב"ה ציוה לעשות. בשילו, תכלית השכר הוא לקיים המצוות בתכלית השלימות וההידור כו'.

לפי זה, הפועלים מסתכלים לסוגי השכר השונים באופן כזה:

יעודים גשמיים:

השכיר יום מסתכל על זה כתכלית השכר שלו. השכיר לזמן מסויים מסתכל ע"ז כדבר המאפשר לקיים המצוות בכדי לזכות לגן עדן. השותף: כדבר המאפשר לקיים המצוות בשביל להתאחד עמו ית'. הקבלן: כדבר המאפשר לקיים המצוות לעשות לו ית' דירה בתחתונים. העבד: כדבר המאפשר לקיים המצוות.

שכר גשמי בעוה"ז:

השכיר יום מסתכל ע"ז כתכלית השכר. השכיר לזמן מסויים מסתכל ע"ז כאפשרות לקיים יותר טוב המצוות לזכות לג"ע. בשביל השותף והקבלן השכר הגשמי מגלה העצמות למטה, כי דווקא דברים גשמיים הם כלים לגילוי העצמות.

והעבד מסתכל על השכר הגשמי כדבר המגדיל את כבוד שמים, כלומר שגם השכר הוא חלק מעבודת ה'.

גן עדן:

בשביל השכיר לזמן מסויים זהו תכלית השכר. השותף והקבלן מסתכלים על הגן עדן כהכנה לגילוי העצמות שיהיה לעת"ל, כי בגן עדן יש גילוי אור הממכ"ע המאפשר גילוי הסובב והעצמות לעת"ל. והעבד מסתכל ע"ז כחלק מרצונו ית', שיהיה לנשמה העליות דג"ע.

גילוי העצמות לעתיד לבוא:

השותף רואה בזה תכלית השכר שלו, שהוא ההתאחדות גמורה אתו ית', והרגשת ה"נח"ר לבורא". הקבלן ג"כ רואה בזה תכלית השכר, שהוא שלימות הדירה בתחתונים. והעבד מסתכל ע"ז כחלק מרצונו ית'. בשבילו, תכלית השכר לעת"ל הוא שיהיה אז שלימות קיום המצוות.

פי' שכר מצוה מצוה:

שותף: שכר המצוה הוא הצוותא וחיבור עם הקב"ה שנגרם על ידה. קבלן: שכר המצוה הוא גילוי העצמות בעולם הנועשה ע"י, דירה בתחתונים. עבד: שכר המצוה היא המצוה עצמה. ועוד: שכר המצוה הוא שיוכל לקיים עוד מצוה, ובהידור יותר.

יא

ימות המשיח

ועפ"ז יש לבאר ג"כ איך שכל אחד צריך לחכות לימות המשיח, כי אז יהיה תכלית השלימות בכל הענינים.

בשביל השכיר יום, שרוצה שכר גשמי, לעתיד לבוא יהיו "מעדנים מצויים כעפר".

בשביל השכיר לזמן מסויים, שרוצה גילוי אלקות (נהנין מזין השכינה), יהיה אז "תורה חדשה מאתי תצא". גילוי פנימיות התורה.

השותף שמעונין בהתאחדות אתו ית' מחכה לימות המשיח כי אז יהיה שלימות האחדות עם הבורא, "וישיגו דעת בוראם".

הקבלן שרוצה דירה בתחתונים, צריך לחכות למשיח כי אז תהי' השלימות דדירה בתחתונים, כמ"ש "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

והעבד מחכה למשיח מפני שאז יהיה שלימות קיום המצוות, הן מצד מצב העולם שלא יהיה רעב ולא מלחמה וכו' ויהיו פנויים לתומ"צ, והן מצד המצוות עצמם שיחזרו כל המשפטים כו'.

ועד"ז יש להסביר ג"כ לציפייה למלך המשיח עצמו, שיהיו בו כל המעלות האלו:

בשביל השכיר יום המעלה במשיח הוא שילחום מלחמות ה' ויחזיר מלכות בית דוד ליושנה.

בשביל השכיר לזמן מסויים, מעלת המשיח הוא שיהיה חכם יותר משלמה ונביא קרוב למשה רבינו וילמד דרך ה'.

בשביל השותף העיקר הוא מה שמשיח יבנה המקדש ששם יהיה שלימות האחדות בין ישראל והקב"ה.

הקבלן רואה במשיח מה שיתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד.

ובשביל העבד עיקר מעלת משיח הוא מה שיהיה הוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו, ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה.

ולפי זה מובן למה הרמב"ם מונה כל המעלות האלו שיהיו בימות המשיח ובמלך המשיח, אע"פ שספר משנה תורה הוא ספר "הלכות הלכות", כי זה נוגע לציפייה של סוגי בני ישראל לגאולה האמיתית והשלימה כל אחד לפי מדריגתו.

יב

קיום המצוות לשמה

העבודת ה' של השותף (להתאחד עם הקב"ה), של הקבלן (לעשות לו ית' דירה בתחתונים) ושל העבד (לקיים ציווי ה') הם נקראות עבודה לשמה. וכמ"ש בתניא ספ"ה: "ולשמה היינו כדי לקשר נפשו לה", שמזה רואים שאפי' העבודה שהיא

בשביל ההתקשרות עם הקב"ה נקראת "לשמה", וכל שכן העבודות של הקבלן והעבד. אלא שתכלית העילוי בקיום המצוות הוא עבודת העבד, המקיים אותם אך ורק מפני שהקב"ה ציוה, וכמו שהרבי מבאר בלקו"ש חכ"ב ע' 52, שבכדי לזכות להתאחדות גמורה אתו ית' עד להרגשת הנח"ר לבורא הוא דווקא ע"י עבודת העבד, וז"ל שם: "כל זמן דער אדם טראכט וועגן אן ענין של שכר, אדער וועגן זיך בכלל (זיין עלי) - איז ניט שייך אז ער זאל ווערן איין זאך מיט "יש המוחלט" און "מציאות התמידית" וואס איז אינגאנצן העכעאר פון גדר הנבראים.

דוקא ווען זיין עבודה איז אינגאנצן לשמה - ער איז ניט קיין מציאות פאר זיך, ער טראכט נאר וועגן דער עצם המצוה (וואס דערפון ווערט דער "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני") - ווערט דער "אותי אתם לוקחים", ובמילא - "להנחיל אוהבי יש".

[ע"ד ווי מען געפינט אין הלכה, אז אן אמת'ער "עבד", עבד ע"פ תורת אמת, איז ניט קיין מציאות פאר זיך, זיין גאנצע מציאות איז - "מציאות האדון"]. עכ"ל.

אבל מצד שני, גם בעבודת העבד צ"ל כלול עבודת הקבלן. כלומר, דאע"פ שהוא מקיים המצוות אך ורק מצד קבלת עול להקב"ה, מ"מ הוא צריך לכוון ג"כ לעשות לו ית' דירה בתחתונים, כי דווקא אז נעשה כל מציאותו בטלה ומיוחדת עם הקב"ה, וכמו שמסביר הרבי בלקו"ש חט"ו ע' 313 וז"ל: "בכדי אז דער רצון ותענוג העצמי זאל קענען זיין בגילוי אין דער עבודה, פאדערן זיך צוויי תנאים:

(א) תכלית הביטול - אז די עבודה זאל זיין אינגאנצן שלא ע"מ לקבל פרס (אויך ניט צוליב א שכר רוחני), נאר בלויז למלאות רצון קונו.

(ב) אז דאס גופא (זיין עבודה למלאות רצון קונו) זאל זיין אין אן אופן אז דאס איז זיין אמת'ע מציאות. דאס הייסט, אז דער רצון און תענוג פון דעם אדם העובד איז דער רצון ותענוג פון אויבערשטן. עכ"ל.

ובפרטיות יותר, הרבי מבאר את זה בלקו"ש חכ"א שיחה ב' לפ' שמות וז"ל שם (ע' 17 ואילך): "די צווי אופנים הנ"ל זיינען פארבונד מיט צווי אופנים ווי א גשמה גייט צו איר עבודה פון בירור וזיכוך העולם:

(א) די עבודה בבירור העולם איז מיט קבלת עול ווי אן "עבד פשוט", ד.ה. אז פאר אים איז קיין נפק"מ ניט וואס די עבודה טוט אויף; ער ווייס נאר איין זאך:

ער האט א שליחות פון דעם אויבערשטן וואס ער דארף אויספירן - ס'איז בא אים אבער ניט משנה וואס די שליחות טוט אויף, ובלשון הידוע "אילו נצטוה לחטוב עצים", וואלט ער דאס געטאן מיט דער זעלבער קבלת עול.

(ב) כאטש ער טוט זיין עבודה מיט ביטול וקב"ע, ווייס ער אבער אויך און פארשטייט דעם תוכן העבודה, תוכן השליחות, אז עס ווערט א דירה לו ית' בתחתונים.

וואס דער חילוק צווישן די צוויי אופני עבודה זאגט זיך ארויס דערנאך בנוגע דער עליית הנשמה, וואס ווערט אויפגעטאן דורך דער עבודה:

ווען זיין עבודה איז אין דעם ערשטן אופן, מיט דער איינציקער מטרה וכוונה צו דורכפירן דעם אויבערשטנס שליחות, דעמאלט איז ביי אים די עלי' פון נשמתו ווי אן ענין נוסף צו זיין עבודה - אן ענין של שכר (וואס ער באקומט דערנאך, דערפאר וואס ער האט דורכגעפירט די כוונה פון דעם אויבערשטן).

בשעת אבער ביי אים ווערט דערהערט אויך דער "תוכן" השליחות, אויך דאס וואס ער טויט אויף בעבודתו (מקשר זיין וועלט מיט אלקות, ס'זאל ווערן א דירה לו ית' בתחתונים), דעמאלט איז ביי אים די עלי' פון דער נשמה ניט ווי אן ענין פון שכר נאר ווי א המשך פון דער עבודה גופא. ווארום די עלי' פון דער נשמה איז דאך ענינה דאס גופא - אז די המשכת העצמות וואס ווערט אויפגעטאן דורך איר עבודה בבירור וזיכוך העולם (די דירה לעצמותו ית') - ווערט נתגלה צו דער נשמה (וואס האט אויפגעטאן די דירה) "עכלה"ק.

ועפ"ז י"ל, שזהו הטעם שהרבי מביא בשיחותיו בנוגע לשכר המצוות הן הענינים הקשורים לעבודת עבד והן הענינים הקשורים לעבודת הקבלן, כי שניהם דרושים לתכלית העילוי בעבודת האדם לשמה.

יג

ישוב הסתירות

ועכשיו, יש לפרש כל השיחות האלו העוסקים בענין שכר המצוות, כל אחת לפי ענינה:

לקו"ש ח"ה שיחה ב' לפ' ויגש: שם הרבי מסביר מהו השכר האמיתי, מצד הקב"ה, על קיום המצות, שהוא גילוי העצמות והרגשת הנח"ר לבורא שיהיה לעת"ל.

לקו"ש חט"ו שיחה ב' לפ' וישב: הרבי מסביר שענין השכר הוא חלק מרצון העליון, שהנבראים ירגישו הטוב שבמצות בכל מצב שהם, שכר מצד הנבראים. אבל תכלית השכר האמיתי הוא הרגשת הנח"ר לבורא, וזהו דוקא ע"י עבודת עבד, ביטול, באופן שכל מציאותו רוצה את מה שהקב"ה רוצה (דירה בתחתונים). החיבור דעבד וקבלן.

לקו"ש חי"ז שיחה ב' לפ' בחוקותי: מסביר שהשכר בגשמיות דוקא מגלה את עצמותו ית' בעולם, שהוא השכר הגשמי בעיני הקבלן. כמו שנתבאר לעיל, שתכלית העילוי בעבודת ה' הוא כשיש גם כוונת הקבלן דדירה בתחתונים.

לקו"ש חי"ז שיחה ב' לפרקי אבות - פ"ה: שם מסביר שהסיבה שיש שכר למצות הוא, כי הם ניתנו גם מצד גדרי המקבלים, ומצדם מגיע להם שכר כי בבחירתם החפשית הם רצו לקיים המצות. וזהו השכר מצד הנבראים, המבואר לעיל.

לקו"ש חי"ט שיחה ג' לפ' תצא: מבאר שהיעודים גשמיים הם לא ענין של שכר, כי אם ענינם הוא לאפשר ליהודי לקיים המצות, כעבד לפני אדונו. וזהו איך שהעבד מסתכל על היעודים גשמיים שכל ענינם הוא חלק מקיום המצות, ולא שכר בכלל. ומסביר גם שהשכר בעוה"ז (פירותיהם בעוה"ז) הוא ענין צדדי, שישנו רק במצות שבין אדם לחבירו.

לקו"ש ח"כ שיחה ב' לפ' לך לך: מבאר שכוונת השכר בעוה"ז הוא בשביל להגדיל כבוד שמים, שזאת היא כוונת העבד בשכר הגשמי.

לקו"ש חכ"ב שיחה ב' לפ' שמיני: מסביר שתכלית השכר הוא ההתאחדות גמורה עם הקב"ה, עד שמרגישים הנח"ר לבורא. שזהו השכר האמיתי, מצד הקב"ה. ומגיעים לזה דוקא ע"י עבודת העבד, ביטול וקבלת עול.

לקו"ש חכ"ט שיחה ג' לפ' ואתחנן: מסביר הטעם למה בעוה"ז השכר הוא רק ענין צדדי, שלכן לא תמיד מקבלים אותו ורק בעוה"ב יהיה "ליטול שכרם", שאז יהיה שכר האמיתי כי בעוה"ז השכר הוא מבחי' ממכ"ע ודוקא לעת"ל יהיה השכר מבחי' סוכ"ע (ולמעלה מזה, כמבואר בשיחה שם).

לקו"ש חכ"ט שיחה ג' לפ' תצא: מבאר ענין השכר מצד החיוב של הקב"ה, שהוא מצד זה שבנ"י הם שותפים שלו ית'. ויש לומר שזה קשור למבואר שנשמות ישראל נתנו רשות (כביכול) לבריאת העולם, ולכן הם שותפים בה. ומסביר שזהו סיבת השכר בעוה"ז (יעודים גשמיים), בכדי שבנ"י יוכלו להשלים הכוונה דדירה בתחתונים ואז להגיע לתכלית השכר לעת"ל. כלומר, ענין השכר בעיני הקב"ה.

שיחת פ' עקב^{אוצר החכמה} ה'תשמ"ט: מבאר שענין השכר הוא "שכר מצוה מצוה", עצם קיום המצוה. היעודים גשמיים בעוה"ז הם בכדי שיוכל לקיים המצות ותכלית השכר לעת"ל הוא מה שיהי' שלימות המצות. והיינו, השכר בעיני העבד.

שיחת פ' תצא תנש"א: מסביר שסיבת השכר הוא מפני שנש"י נתנו רשות לבריאת העולם. שזהו הטעם שיש השכר מצד הקב"ה. ומבאר גם הפי' דשכר מצוה מצוה לפי הקבלן, שהוא לעשות דירה בתחתונים.

מאמר ד"ה "היושבת בגנים" תשי"ג: אומר שענין הג"ע הוא מה שהוא הכנה לגילוי דלעת"ל, שזהו הג"ע בעיני הקב"ה ובעיני הקבלן.

ויה"ר, שנזכה בקרוב ממש לראות את מלכנו ולשמוע מפיו "תורה חדשה מאתי תצא" שזהו השכר האמיתי, בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממ"ש.